BOSHLANG'ICH TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING DOLZARB MASALALARI

Misirova Nodira Tovbayevna
GulDPI “Maktabgacha va baoshlang‘ich ta’lim metodikasi” kafedrasi
dotsenti v,b,, p.f.f.d(PhD)
O‘rishova Xayriniso Muhammadali qizi
Guliston davlat pedagogika instituti
Ilmiy darajasi: Magistrant
e-mail:orishova xayriniso@gmail.com
GulDPI “Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi(boshlang‘ich ta’lim) yo‘nalishi magistranti

Annotasiya: Bugungi kunda boshlang‘ich ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta’lim sohasida zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash yosh avlodning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, bilimlarni tez va oson o‘zlashtirish, darslarni interaktiv shaklda olib borish imkonini beradi. Ushbu tadqiqotda boshlang‘ich ta’lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari, yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari o‘rganilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, masofaviy o‘qitish, multimediya va simulyatsion vositalardan samarali foydalanish, shuningdek, pedagoglarning malakasini oshirish muhimligi tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi boshlang‘ich ta’lim tizimida ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning bilim olish jarayonini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatlarini yoritishdan iborat.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta'lim, innovatsion texnologiyalar, zamonaviy texnologiyalar, ta'lim tizimi, interaktiv o‘qitish, raqamli texnologiyalar, masofaviy ta'lim, multimediya, simulyatsiya, ta'lim sifati, pedagoglarning malakasi, o‘quv jarayoni, ijodiy fikrlash, tanqidiy fikrlash.

Abstract: Today, the introduction of innovative technologies in the primary education system is gaining importance. The use of modern technologies in the field of education makes it possible to develop the creative and critical thinking skills of the young generation, to quickly and easily acquire knowledge, and to conduct lessons in an interactive form. In this study, the advantages of introducing innovative technologies into the process of primary education, possible difficulties and ways to overcome them are studied. Also, the importance of effective use of digital technologies, distance learning, multimedia and simulation tools, as well as improving the qualifications of pedagogues is analyzed. The main goal of the research is to improve the quality

of education in the primary education system and to shed light on the possibilities of bringing the learning process of students to a new level.
Key words: Primary education, innovative technologies, modern technologies, educational system, interactive teaching, digital technologies, distance education, multimedia, simulation, quality of education, qualifications of pedagogues, educational process , creative thinking, critical thinking.

Boshlang‘ich ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Rivojlanayotgan texnologiyalar o‘quv jarayonini yanada samarali, interaktiv va qiziqarli qilish imkonini beradi. Quyida boshlang‘ich ta’limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashning asosiy jihatlari va ularni joriy etishda duch kelinadigan muammolar haqida batafsil ma’lumot berilgan.

1. Innovatsion texnologiyalarning ahamiyati: Boshlang‘ich ta’limda yangi texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi va ishtiyoqi oshadi. Masalan: Interaktiv o‘yinlar va dasturlar bolalarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR va AR) texnologiyalari o‘quvchilar uchun mavzularni real hayotiy tajribalar asosida o‘rganish imkonini beradi. Kodlash va dasturlashga kirish darslari bolalarga dastlabki texnologik ko‘nikmalarni o‘rgatadi, bu esa kelajakdagi kasb tanlashda yordam beradi.

2. Joriy etishda duch kelinadigan muammolar: Ta'lim tizimiga innovatsion texnologiyalarni kiritishda quyidagi qiyinchiliklar mavjud. Moliyaviy cheklovlar: Barcha maktablar zamonaviy texnologiyalarga mablag‘ ajrata olmaydi. Bu esa innovatsiyalarni ommaviy joriy etishda muammo tug‘diradi. Pedagoglar uchun malaka oshirish: Ko‘p o‘qituvchilar uchun yangi texnologiyalar bilan ishlash yangi tajriba hisoblanadi va ular maxsus tayyorgarlikdan o‘tishni talab etadi. Texnik infrastrukturaga talablar: Maktablarda internet tezligi va texnik vositalarning sifati ham muhim. Aksariyat hududlarda bu muammolar mavjud bo‘lib, ta’lim sifati va interaktivlik darajasini pasaytiradi.

3. Yechimlar va tavsiyalar: Raqamli savodxonlik bo‘yicha o‘qituvchilarni tayyorlash: Pedagoglarning zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarini oshirish uchun maxsus kurslar tashkil qilish kerak. Onlayn resurslardan foydalanish: Internetda mavjud bepul o‘quv platformalari va resurslarni kengroq qo‘llash orqali moliyaviy masalalarni hal qilish mumkin. Moslashuvchan ta'lim dasturlarini ishlab chiqish: Innovatsion texnologiyalarga moslashtirilgan yangi o‘quv dasturlarini ishlab chiqish hamda ularni hududiy sharoitlarga moslash ham muhim.

4. Kelajakda texnologiyalarni tatbiq etish bo‘yicha rivojlanish yo‘nalishlari: Boshlang‘ich ta’limda innovatsion texnologiyalarning kengroq qo‘llanilishi uchun kelajakda quyidagi yo‘nalishlarga e’tibor qaratish lozim. Sun’iy intellekt va individual ta’lim: Har bir o‘quvchining o‘ziga xos xususiyatlarini inobatga olib, sun’iy intellekt yordamida individual ta’lim dasturlarini ishlab chiqish. Gamifikatsiya (o‘yinga asoslangan o‘qitish): Ta’lim jarayonini qiziqarli qilish orqali bolalarning qiziqishini oshirish. Masofaviy ta’lim imkoniyatlarini kengaytirish: Chekka hududlardagi o‘quvchilar uchun onlayn platformalar va masofaviy o‘qitish tizimlarini rivojlantirish.

Quyida mazkur jarayonning dolzarb masalalari, imkoniyatlari va muammolari haqida batafsil to‘xtalib o‘tamiz.

Boshlang‘ich ta’limda innovatsion texnologiyalardan foydalanish o‘quvchilarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning darsga faol qatnashishini ta’minlaydi va bilimlarni mustahkamlashda samarali yordam beradi. Quyidagi texnologiyalar bu borada eng dolzarb hisoblanadi: Interaktiv o‘quv materiallari: Elektron kitoblar, ta'limiy o‘yinlar va animatsiyalar orqali o‘quvchilar mavzuni chuqurroq tushunadilar va bilim olish jarayonidan zavqlanadilar.

Virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR va AR): Bu texnologiyalar mavzularni ko‘proq tasavvur qilish, qiyin tushunchalarni osongina o‘zlashtirish imkoniyatini beradi. Masalan, geografiya yoki biologiya darslarida o‘quvchilar VR orqali yirik shaharlarni “borib ko‘rishi” yoki inson tanasining ichki qismlarini “o‘rganishi” mumkin.

Kodlash va dasturlash darslari: Kodlash boshlang‘ich yoshdagi o‘quvchilarning mantiqiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi. Bu ko‘nikmalar kelajakda raqobatbardosh bo‘lish uchun muhimdir.

Moliyaviy cheklovlar: Innovatsion texnologiyalar, asosan, katta xarajatlarni talab qiladi. Barcha maktablar zamonaviy uskunalar va dasturlarni sotib olish imkoniyatiga ega emas. Ayniqsa, qishloq joylarda bunday uskunalarni joriy etish yanada qiyin kechadi.

O‘qituvchilarning malakasini oshirish: Innovatsion texnologiyalar bilan ishlash ko‘nikmalari hamma o‘qituvchilarda mavjud emas. Shuning uchun, o‘qituvchilarni zamonaviy texnologiyalardan foydalana olishlari uchun muntazam o‘qitish va qayta tayyorlash zarur. Aks holda, texnologiyalarni joriy etish natijasida kutilgan samaraga erishish qiyin bo‘lishi mumkin.

Texnik infratuzilmaning yetishmasligi: Ba’zi maktablarda yuqori tezlikdagi internet va zarur texnik vositalar yo‘qligi sababli, texnologiyalardan to‘liq foydalanish imkoniyati cheklangan. Bu muammo qishloq joylarda ayniqsa dolzarb hisoblanadi. An’anaviy dars usullariga moyillik: Ba’zi pedagoglar an’anaviy dars usullarini afzal ko‘radilar va yangi texnologiyalardan foydalanishga ikkilanishadi. Bu esa innovatsion usullarni keng tatbiq etishda to‘siq bo‘lishi mumkin.

Innovatsion texnologiyalarni boshlang‘ich ta’lim tizimiga muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun quyidagi taklif va chora-tadbirlarni amalga oshirish mumkin: Davlat va xususiy sektor hamkorligi: Davlat tomonidan ta’lim sohasiga mablag‘ ajratish bilan birga xususiy sektor bilan hamkorlikda loyiha va dasturlarni ishlab chiqish orqali texnologiyalarni ommaviylashtirish mumkin. O‘qituvchilar uchun maxsus treninglar: O‘qituvchilarni zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish bo‘yicha maxsus kurslarda tayyorlash orqali ularga texnologiyalarni o‘quv jarayonida qanday ishlatishni o‘rgatish mumkin.

Onlayn ta’lim resurslarini rivojlantirish: Internetdagi bepul platforma va resurslardan foydalanish orqali o‘quvchilar va o‘qituvchilarning texnologiyalarga kirish imkoniyatini kengaytirish lozim. Shu tariqa, byudjet kam bo‘lgan maktablarda ham texnologiyalardan foydalanish imkoniyati yaratiladi. Texnik infratuzilmani rivojlantirish: Maktablarni yuqori tezlikdagi internet bilan ta’minlash va zarur texnik jihozlarni yetkazib berish orqali innovatsion texnologiyalardan to‘laqonli foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Boshlang‘ich ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni joriy etish, albatta, o‘quvchilar uchun zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun moliyaviy qo‘llab-quvvatlash, texnik infratuzilmani yaxshilash va o‘qituvchilarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu yo‘nalishlarda faoliyat olib borish orqali boshlang‘ich ta’lim sifatini oshirish va yosh avlodni kelajakdagi talablarga tayyorlash mumkin. Boshlang‘ich ta’limda innovatsion texnologiyalarni joriy etish yosh avlodning zamonaviy talablarga javob bera oladigan bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishiga xizmat qiladi. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash, o‘qituvchilarni tayyorlash va zamonaviy texnik infrastrukturani yaratish dolzarbdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alimov, B. (2019). Boshlang‘ich ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash usullari. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
2. Karimova, G., & Nazarova, N. (2020). "Boshlang‘ich ta'limda interfaol metodlar va texnologiyalarni joriy etish". Ta’lim va tarbiya jurnali, 3(1), 12-20.
3. Xudoyberganov, D. (2018). Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni boshlang‘ich ta'limga tatbiq qilish. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. Qodirova, Z. (2021). "O‘zbekiston ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo‘llashning istiqbollari". O‘zbekiston pedagogika ilmiy jurnali, 5(2), 33-45.
5. Saidov, M. (2022). Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.